

MODERN FANTEZİDE KAHRAMANIN OEDİPAL YAPISI

**Hadiye Deniz Ülker
106611013**

**İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KÜLTÜREL İNCELEMELER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TEZ DANIŞMANI
BÜLENT SOMAY
2010**

MODERN FANTEZİDE KAHRAMANIN OEDİPAL YAPISI
OEPİDAL STRUCTURE OF THE HERO IN MODERN FANTASY

HADIYE DENİZ ÜLKER
196611013

Tez Danışmanı: Bülent Somay, M.A
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Jale Parla
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Rana Tekcan

Tezin Onaylandığı Tarih : 15. 06. 2010

Toplam Sayfa Sayısı: 51.

Anahtar Kelimeler:

- 1) Modern Fantezi
- 2) Yüzükleri Efendisi
- 3) Harry Potter

Key Words:

- 1) Modern Fantasy
- 2) Lord Of The Rings
- 3) Harry Potter

MODERN FANTEZİDE KAHRAMANIN OEDİPAL YAPISI
OEDİPAL STRUCTURE OF THE HERO IN MODERN FANTASY

HADIYE DENİZ ÜLKER
196611013

Tez Danışmanı: Bülent Somay, M.A
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Jale Parla
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Rana Tekcan

.....
Jale Parla
.....
Rana Tekcan

Tezin Onaylandığı Tarih : 15. 06. 2010

Toplam Sayfa Sayısı: 51.

Anahtar Kelimeler:

- 1) Modern Fantezi
- 2) Yüzükleri Efendisi
- 3) Harry Potter

Key Words:

- 1) Modern Fantasy
- 2) Lord Of The Rings
- 3) Harry Potter

Özet:

Bu tezin amacı modern fantezi edebiyatı kahramanlarının geldikleri ailelerin *oedipal* yapısının hikayenin bütünlüğündeki işlevini incelemektir. Bu inceleme yapılırken kullanılacak temel yöntem psikanaliz teorisine dayalı metin analizi olacaktır.

Öncelikle seçilen metinlerdeki fantezi kahramanlarının büyüdüğü ailerin *oedipal* yapısının çerçevesi çizilecek ve bu noktadan hareketle fantezi kahramanın hikayesinin çeşitli aşamalarında *ailesizliğin* etkileri analiz edilecek ilerleyen bölümlerdeyse bu durumun fantezi okurunun hikayesiyle örtüştüğü noktalar incelenecektir.

ABSTRACT:

This thesis aims to analyse the Oedipal structure of the hero as a function of contemporary works of fantastic literature. The methodology will proceed using text analyses that rely primarily on the psychoanalytic theory.

In the early chapters the effects of the hero's "homelessness" will be examined throughout the various stages of the hero's journey. Later, the main focus will be the relation and the interaction between the story of the fantasy reader and the story of the fantasy hero."

Teşekkürler:

Bu tezi yazmam çok uzun sürdü, sanırım bu teşekkür bölümünün de bu kadar uzun olması bu yüzden ama bitti dediğim an birilerini unutacağıma ve suçluluktan ne yapacağımı şaşıracağıma da eminim, derin bir nefes alıp başlıyorum:

Öncelikle elbette anneme, sanırım hayatımın geri kalan kısmının her dakikasını “teşekkürler anne” diyerek geçirsem de anneme olan minnettarlığını ifade edemeyeceğim, neyse ki annemin sevdiği tek abartılı şey benim...

Hayatımın her aşamasında bana benim kendime güvendiğimden daha çok güvenen aileme ve aile dostlarımıza, onların maddi manevi desteği olmasaydı bu tez olmazdı...

Bana tüm olumlu ve olumsuz yükleriyle arkadaşlığın ne olduğunu öğreten Elif Esin, bir kız kardeşim olsa senin kadar sevmezdim bir kız kardeşim olsa sana kızdığım kadar kızmazdım.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince ilk günden, son güne yanımda olan arkadaşım Duygu Dölek, kafam her karıştığında, yüreğim her sıkıştığında yanımdaydın...

Hayatım boyunca kimi zaman enerjimle yorduğum, kimi zaman şikayetlerimle biktırdığım, kimi zaman sınır tanımayan deliliğimle şaşırttığım tüm arkadaşlarıma bana katlandıkları ve bana kattıkları için çok teşekkür ediyorum, iyi ki varsınız...

Bu tez biterken hayatımda bir başka dönem de eş zamanlı olarak bitti (en azından şimdilik...),bu dönem boyunca bana ve anneme yol arkadaşlığı yapan tüm çalışma arkadaşlarımıza ve misafirlerimize. Bana kazandırdığınız tecrübe ve bakış açısı için sizlere minnettarım... Ben bu tezi yazmaya çalışırken sizler de bizim hayatımıza kendi kendimize asla yazamayacağımız çok farklı ve renkli bir bölüm yazdınız...

To Lindsey, Rachel, Courtney, Cijay, Meredith, June and Kathryn; whenever I felt stuck and trapped you were always there for me, you allowed me to be crazy, loud and witty you actually allowed me to be myself and I am sure that you read this you will say “that’s what friends are for..”, well girls I know it , thanks to you...

Tez Danışmanım Bülent Somay, bu iki yıllık süre boyunca bana verdiği desteği anlatmaya kalksam onun danışmanlığında bir tez daha yazmam gerekir ve ona bu kötülüğü yapmak istemiyorum. Üstelik benim ne demek istediğimi çoğu zaman benden daha iyi anladığından da şüpheleniyorum. Ama emin olduğum bir şey var onu tanımak öğrencilik hayatımda başıma gelen en iyi şey...

Beni biraz olsun tanıyan herkesin teşekkür bölümü okurken sabırsızlıkla bu bölümün ne zaman geleceğini belediklerinden eminim. Tezimi yazarken hep babam okusa ne derdi diye düşündüm. Bu tezle kafamdaki bazı soruları cevapladım ve bir çok yeni soru yarattım. Bu soruların bir çoğunu zaman içinde cevaplamam mümkün olacak belki ama bu soru hep cevapsız kalacak, aslında ben belki bu tezi bu soruya hiç cevap alamayacağım için yazdım...

İÇİNDEKİLER:

ÖZET.....	i
GİRİŞ.....	1
1. İYİ AİLE ÇOCUĞU.....	6
2. “QUEST”	18
3. YUVAYA DÖNÜŞ.....	39
SONUÇ.....	45
KAYNAKÇA.....	49

Giriş:

*“Privet Yolu dört numarada oturan Mr ve Mrs
Dursley, son derece normal olduklarını
söylemekten gurur duyarlardı, sağ olun efendim.
Garip ya da gizemli işlere bulaşacak son kişilerdi,
böyle saçmalıklara kafa yormazlardı çünkü.”¹*

Bir zamanlar güzel bir mahallede bir aile yaşarmış. Burası nezih bir mahalleymiş, çocuklar nasıl davranacaklarını bilirlermiş, herkes kredilerini zamanında öder ve çimlerini titizlikle biçermiş. Ailemizin babası mevki sahibi bir avukatmış ve şehir kulübünün de saygın bir üyesiymiş, beyefendinin yaşından çok genç gösteren eşiyse kendisini ailesine adanmış bir ev hanımıymış. Evin biricik oğluydu derslerinde son derece başarılı bir öğrenciymiş, okulun basketbol takımında oynuyormuş ve bir ponpon kızla çıkıyormuş. Ailemiz huzurlu ve mutlu bir hayat yaşıyormuş. O gün ailemiz için sıradan bir günmüş, baba salonda viskisini yudumlayıp haberleri dinlerken, anne de mutfakta yemek hazırlıyormuş, evin ergenlik çağındaki oğluydu tarih kitabının içine tikiştirdiği porno derginin keyfini çıkartmaktaymış ki kapı çalmış, ailemizin üyeleri kapının çalmasına bir hayli şaşırılmışlar zira bu saatte kimseyi beklemiyorlarmış. Kapıda dikilmekte olan beyaz sakallı, sivri

¹ Rowling,J.K, *Harry Potter ve Felsefe Taşı*. Çev:Sevin Okyay İstanbul :Yapı Kredi Yayınları, 2001 s: 9.

şapkalı büyücüyu gördüklerinde şaşkınlıkları kat be kat artmış. Davetsiz misafir aileyi başıyla selamladıktan sonra, evin biricik oğlunun aslında *Zimbirtı Diyarı*'nın kayıp prensi olduğunu ve dünyayı feci bir sondan kurtarmakla görevli seçilmiş kişi olduğunu açıklamış, oğlanın derhal büyücünün peşi sıra maceraya atılması elzemmiş...

Bu noktada duralım ve önümüzdeki üç muhtemel sona bakalım:

- 1.** Polisler ihtiyar büyücüyu kelepçeli vaziyette ekip otosuna bindirirler. Ailemiz hafif bir utanç içindedir, zira nezih mahallemizin sakinleri bu hadiseyi evlerinin sundurmalarına çıkmış izlemektedirler, olay başka bir sakinin kızı eczaneden gebelik testi alırken görülene kadar kabul günlerinin favori dedikodu konusu olarak kalır. Genç delikanlı, hukuk fakültesine gider ve tıpkı babası gibi avukat olur. Zarif eşi, çocukları ve metresiyle ömrünün sonuna kadar mutlu yaşar.
- 2.** Büyücü cümlesini tamamlar tamamlamaz babamız bir iblise dönüşür ve kuyruğuyla karısının kellesini uçurur. Büyücü pelerinin derinliklerinden çıkarttığı enerji küresini iblisin üstüne atıp onu etkisi hale getirir, delikanlının elinden tutar ve kaçarlar. İstese de istemese de genç delikanlının macerası başlamıştır.
- 3.** Büyücü laftan anlayan, irfan sahibi bir adamdır, aile ona inanmayınca vedalaşıp gider. On beş yirmi dakika sonra devasa bir ateş topu dünyaya çarpar ve insanlar da dinazorlar

misali yok olur. Böylece tek gayesi iç sıkmak olan bu hikayeye son derece bunaltıcı bir son yazmış oluruz.

Amacımız her hikayenin altında fantastik bir macera aramak değilse, hikayenin başlangıcının hak ettiği son ilk alternatif olacaktır. Eğer üçüncü alternatife karar verirsek genç delikanlıyı evine çat kapı gelen bir hilkat garibesine inanıp rahat yuvasını terk etmemekle suçlamamız gerekmektedir. İkinci alternatifte ısrar edersek, bu mutlu aileyi parçalamadan genç delikanlıyı o evden çıkartmanın mümkün olmadığını görürüz. Her halükarda hikayenin başında porno dergisini karıştırırken bulduğumuz çocukla evden çıkarttığımız çocuk aynı kişi olmayacaktır.

Kahraman dünyayı kurtardıktan sonra evine dönüp, annesinin sardığı dolmayı yerken babasıyla tuttuğu takımın son maçındaki pozisyonları tartışamaz. Bu senaryo modern fanteziye uygun değildir, mutlu ailelerden örnek vatandaşlar, saygın vergi mükellefleri çıkar. Modern fantezi kahramanlar parçalanmış ailelerden gelmektedirler; ya bir ebeveynin ya da ebeveynlerinin eksikliğini çekmek zorundadırlar ya da onların yasını tutmaya mahkumdurlar. *Kahraman eksiktir...*

Başlangıcı ve sonunu tayin etmek imkansız olsa da batı mitolojisine baktığımızda kahramanların melez ve/veya parçalanmış ailelerden gelmekte olduğunu görürüz. Batı toplumunun yüce kurtarıcısı *İsa* da bizzat babasızlıktan muzdariptir. Modern fantezi kahramanlarının *İsa*'ya bir adım

daha yakın olabilmek için bu eksiklikle yaşamaya mahkum olduklarını ya da *Mesih*'i tenzih etmeksizin hepsinin aynı lanetin esiri olduklarını söylemek mümkün müdür?

Kahraman için babanın onayı bir türlü gelmek bilmez. Her düşman bertaraf edildiğinde fallik savaş yeniden başlar zira kahraman maceranın sonunda sağ kalmayı başarırsa babaya ulaşma umudu baki kalır, ama bu umut hala ilk hali gibi kırılığandır. Babanın kökeninin çoğunlukla tanrısal olduğu batı mitolojisinde babanın onayı ölümün ta kendisidir. Babalarına ulaşmak uğruna Herakles diri diri yanmaya İsa'ysa çarmıha gerilmeye mahkum olurlar. Modern fantezideyse kahraman eksikliğinin farkına vardığın da, gerekli bilgelik seviyesine ulaşmıştır ve önünde iki yol vardır; ya ölür ya da ömrünün sonuna dek mutlu yaşar. Ömrünün sonuna kadar mutlu yaşamak belki de hadım edilmeyi kabul etmektir, o zaman kahraman artık kahraman değildir ama popüler kültür bunun icabına bakar, ve bize nihai bir çözüm sunar; macera sona erer. Kahramanların değil ama yaratıcılarının emekli olmaya hakları vardır.

Bu çalışmanın üç ana bölümü fantezi kahramanının adımlarını takip etmeyi amaçlıyor. Birinci bölüm “İyi Aile Çocuğu”, bölümde cevabı aranan temel sorunun “ İyi aile çocukları neden fantezi kahramanı olamaz?” olduğu göz önünde bulundurulduğunda bölümün isminin bir hayli ironik olduğunu söylemek mümkün. İkinci bölüm; Quest; -çalışma boyunca

“quest” kelimesi tam olarak bir Türkçe karşılığı olmadığından bu şekilde kullanılacaktır- çalışmanın içindeki ismi ve içeriği ironi teşkil etmeyen tek bölüm olan ikinci bölümde, fantezi kahramanlarının arayış süreçleri incelenecek ve her birinin içinde büyüdüğü parçalanmış ailenin bu arayış üzerindeki yansımalarına odaklanılacaktır. Son bölüm olan “Yuvaya Dönüş” isminden de görüldüğü üzere maceranın son aşamasına odaklanmaktadır ve bu bölümün ismini de ironik olarak kabul etmek mümkündür zira bu bölümde cevaplanması amaçlanan sorular sırasıyla şunlardır : “Fantezi kahramanın dönecek bir yuvası var mıdır?” ; “Onlar yuvaya döndükten sonra kahraman olarak kalabilirler mi?”; “Kahramanın inatla doldurmaya çalıştığı boşluk, doldurabilir mi?”.

Bu çalışmada izlenecek temel yöntemin psikanaliz teorisine dayandırılan metin analizi olmasına çabalanmaktadır.

Kuşkusuz ki bu çalışma akademik açıdan yetersizdir, gündelik hayat içerisinde bu durumun bir çok açıklaması olsa da bu çalışmanın paradigması içerisinde tek ve en yeterli açıklamayı bulmak için çalışmanın kimin elinden çıktığına bakmak yeterli olacaktır, zira bu çalışmayı yapan kişi bir quest öznesi olamayacaktır çünkü kadındır, bir kadının questin fallik objelerle dolu dünyasında kimsenin nesnesi olmadan ayakta kalabilmek için ve bu çalışmayı tamamlayabilmek için ironi elindeki tek donanımdır.

1.İyi Aile Çocuğu:

“....gerçi zaman zaman Shire sakinlerinin kelimelerle anlatılamayacak kadar ahmak ve sıkıcı olduğunu, burayı ancak bir depremin ya da ejderha saldırısının paklayacağını düşünmedim değil².”

Her hikayenin olduğu gibi fantezi kahramanının hikayesinin de bir başlangıcı vardır ancak bu hikayeye değinebilmek için kahramanın hayatının ilk yıllarının süregeldiği ortamın sınırlarını çizmemiz gerekmektedir. Kahraman, bir evde barındırılmaktadır, bu cümleyi doğru kılabilmek için ev kelimesini tüm ikincil anlamlarından ve çağrışımlarından arındırmamız ve yalnızca “içinde yaşanılan yer” tanımıyla sınırlamamız gerekmektedir. Orta Dünya’da bir bostan, İngiltere’de huzurlu bir kasaba ya da uzak, zahiri bir diyarda sert iklimli ülke, “ev” kahramanın kendini ait hissetmediği yerdir. Kahraman yaşamak durumunda olduğu yerde dişe takılmış bir et parçası gibidir görünmese de hissedilmese de sadece var olduğu bilgisi bulunduğu ortamda huzursuzluk yaratmaya yeterlidir. zira az önce bütün çağrışımlarından ve anlamlarından arındırdığımız ev kelimesinin bir diğer anlamı da yalnız bir

^{2 2} J.R.R Tolkien. *Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis,1996 s:86

ailenin yaşayabileceği yapıdır, kahraman bu ailenin ve bu yapının bir parçası değildir tam da bu yüzden kendisi “eksik” olan kahraman “evde” aslında “fazlalıktır”.

Kahramanın evindeki hali gebeliğin son haftalarında anne rahmine hapis kalmış bir ceninin halinden farksızdır, rahim artık cenine yeterli gelmekte ve onu dışarı atmak için kasılmaktadır öte yandan cenin de çıkış yolu aramaktadır. Bu sorunun tek bir çözümü vardır, “doğum” zira döl yatağı cenini atamazsa ya da başka bir deyişle cenin dışarıya çıkış yolunu bulamazsa, ceninin ölümüyle başlayıp taşıyıcı bedeninin ölümüyle sonlanacak bir felaketler zinciri başlayacaktır. Fantezi kahramanları da çoğunlukla ergenlik çağına geldiklerinde yaşadıkları yere fazla gelmeye başlarlar, tıpkı anne karnındaki cenin gibi onlar içinde nihai çözüm orayı terk etmektir. Joseph Campbell’in mitolojik yolculuğun ilk aşaması olarak belirlediği *maceraya çağırır*³ doğum sancısıyla özdeşleştirmek mümkündür, çağrı her reddedildiğinde tıpkı sıklaşan periyotlarla gelen doğum sancısı gibi ta ki diğer her şey duyulmaz olana dek tekrarlanacaktır. Doğum süreci düşülecek olursa bu metafor çok daha anlamlı bir hale gelecektir; bebek doğum kanalından geçerek dünyaya gelir. Bu karanlıktan aydınlığa, vücut ısısından oda sıcaklığına, sessizlikten gürültüye geçiş süreci sıkışarak gerçekleşir,

³ Joseph Campbell .*Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. çev: Sabri Günses, İstanbul:

Kabalıcı Yayınevi, 2000 s:63

doğumun sonunda anne ve bebeği biribirine bağlayan göbek kordonu kesilir. Dokuz aydır canlı olan bu organizma artık yeni bir hayata başlamak durumundadır zira anne karnında deneyimlediği hiç birşey yeni hayatında geçerli değildir. Joseph Campbell çağrının elan yarattığı etkiyi şöyle tanımlar;

“İster büyük ister küçük ve hangi yaşam sahnesinde yaşamın hangi aşamasında olursa olsun, çağrı her zaman bir dönüşümün-tamamlandığında bir ölüme ve bir doğuma eşitlenen bir ruhsal geçiş anı ya da ayininin- gizemiyle perdeyi kaldırır. Alışılmış yaşam ufku genişlemiştir; eski kavramlar, idealler ve duygusal kalıplar artık uygunsuzdur, bir eşiğin aşılmasının zamanı gelmiştir.”⁴

Kahraman da “evini” terk ettiğinde bir bilinmeyene doğru yola çıkar, o güne kadar öğrendiği şeylerin belki hiçbir işe yaramayacağı bir yolculuktur bu; ama evin vaat ettiklerinin –ya da hiçbir vaadi olmamasının- çağrının cazibesi karşısında hiçbir hükmü yoktur.

Fantezi kahramanının evini terk edişi de elbette herhangi bir çocuğun evinden ayrılışından farklı olacaktır. Bir çocuğun evini terk etmesini gerektiren durumlara bakarsak ilk akla gelenler, evlilik, eğitim, askerlik hatta ölüm olacaktır. Bu ayrılışların

⁴ Joseph Campbell .*Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. çev: Sabri Günses, İstanbul:

Kabalcı Yayınevi, 2000 s:73

hepsi belli bir tören çerçevesinde gerçekleşir, bu törenlerin tamamının altında yatan duygunun umut olduğunu söylemek mümkündür, giden çocuğun sağ sağlim geri dönmesi umudu, gittiği yerde mutlu olması umudu, yattığı yerde huzur bulması umudu. Kahramanın maceraya atılmak üzere “evinden” ayrılışıysa sessiz sakin hatta kaçarcasına olur;- Frodo yüzükle beraber Shire’den adeta kaçar; henüz aldığı ismiyle Ged’in kendi ergenlik törenini yeni ustası Ogion’la birlikte terkettiğini eğlenmekte olan kasaba halkı fark etmez bile...- , zira kahramanın aslında arkasında bıraktığı, yokluğunun acısını çekecek ya da dönmesini umacak kimsesi yoktur. Üstelik gittiği yer çoğu zaman arkasında bıraktıklarının deneyimlediği bir yer değildir; bu yüzden, ona ne temenni edeceklerini de bilemezler. Yedi kitaptan oluşan Harry Potter Serisi’nin, her kitabında Harry’nin okula gitmek için teyzesinin evinden ayrılışına tanık oluruz, ilk altı ayrılış bazı bölümlerde kaçarak, bazılarında büyük bir karmaşa içerisinde gerçekleşir, serinin son kitabında Petunia Dursley, bu kez “olağanüstü” bir durum olmadıkça bir daha görmeyeceğini bildiği yeğenine hiçbir şey söyleyemez.

Frodo Baggins öksüz ve yetim bir hobbit olarak hikmeti kendinden menkul kuzeni Bilbo Baggins’in himayesinde Çıkın ÇıkmaZı’nda yaşamaktadır.Shire halkı Bilbo’yu en yumuşatılmış ifadeyle tuhaf bulmaktadırlar, Bilbo’nun çıktığı yolculuk, bu yolculuktan getirdiği servet ve ilerleyen yaşına

rağmen bir türlü ihtiyarlamaması hobbitlerin daimi merak ve dedikodu konusu olmaktadır. Bilbo’yu zaten yeterince tekinsiz bulan Shire halkı, Frodo’ya ise hiçbir anlam verememektedirler. Üstelik Frodo tam bir Baggins de değildir, zaten küçük yaşta kaybettiği ebeveylere de bir tuhaftır onun... Hal böyleyken Bilbo kendi doğum günü davetinde kelimenin gerçek anlamıyla ortadan kaybolur, bu Bilbo’nun tuhaflığına alışkın olan Shire halkı için yeni bir sürpriz olacak ve zaten ezelden beri “çatlak” olduğunu düşündükleri hobbitin tamamen aklını kaybettiğine hükmetmelerini sağlayacaktır. Geride kalan Frodo içinse yegane temennileri çocuğun kendi ifadeleriyle biraz *hobbit basireti* edinmesidir. Ancak Bilbo’nun tüm mal varlığıyla birlikte tuhaflığı da Frodo’ya miras kalmıştır. Frodo, Shire halkının en gözde dedikodu konusu olarak geçirdiği yılların ardından bu kez onunda yollara düşme zamanı gelecektir. Shire halkı, Frodo’nun, Çıkmaz Çıkma’ını yok pahasına Torba Köylü Bagginslere satmasıyla o kadar meşgullerdir ki, Frodo’nun nereye gittiğini ve yanında ne götürdüğünü merak bile etmezler.

Yer Deniz Üçlemesi’nin ilk kitabı Yer *Deniz Büyücüsü*’nün konusunu, serinin yazarı Ursula K. LeGuin tek kelimeyle büyüme olarak tanımlamaktadır⁵. Doğduğu adıyla Duny hikayenin başında; “Kuvvetli bir ayrık otu: gürültücü, mağrur ve

⁵ Ursula K. LeGuin. *Yerdeniz Büyücüsü*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis 1994. arka kapak yazısı.

huysuz, boylu poslu çevik bir ođlan⁶” olarak tasvir edilir.

Duny'nin kendini ispatlama merakı yüzünden başı sürekli belaya girecek ve bu onu bir yerden diğerine savuracaktır, önce babası tarafından bir cadı olan teyzesinin yanına yollanır ancak çocuk burada da rahat durmaz ve ölmenin eşiğine gelir. Köye çıkagelen büyücü Sessiz Ogion çocuğa hem ismini vermeye, hem de onu ırak olarak yanında götürmeye talip olur. Doğum ismi annesi tarafından verilen Duny, Sessiz Ogion'un verdiği yeni adıyla Ged, köyünden ayrılığında; arkasında onu tutan hiçbirşey kalmamıştır, ona ilk ismini veren annesi ölüdür ve çocuk ne onunla sadece hayatta kalabilecek kadar ilgilenen teyzesine ne de onu ölü karısından başına kalan bir dert olarak gören babasına karşı bir bağlılık hissetmemektedir zira ne söz konusu teyze annenin yerini alabilmiş bir arzu nesnesidir ne de oğluna erkeklik ismini vermemeyi kabul eden baba bir hadım edilme tehdidi arzetmiştir. Ged Ogion'un yanında da huzur bulamaz, büyücü onu gönülsüz olarak da olsa Roke Büyücüler Okuluna yollar. Burada Ged'in bitmez kendini ıspatlama çabası olumsuz da olsa bir sonuç verecek ve çocuk dünyaya bir canavar salacaktır. Bu canavarı aldedebilecek yegane kişiyse kendisidir çünkü söz konusu canavar kendi gölgesidir. Şekilsiz, saldırgan bir pıhtı olarak tasvir edilen bu yaratığı kendi adıyla çağırarak aslında *Ged* için kendi küstahlığı, hırsı ve köksüzlüğüyle yani karanlık tarafıyla yüzleşmek demektir. Üçlemenin ilk kitabı

⁶ Ursula K. Leguin. *Yerdeniz Büyücüsü*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis 1994. s.8.

kendi içinde bir serüven ve yuvaya dönüş içerse de hikaye, üçlemenin kahramanı *Ged*'in büyüme öyküsüdür ve burada anlatılan hikayeyi “*kahraman, kahraman olmazdan önce olanlar*”⁷ olarak okumak mümkündür.

Harry Potter'in hikayesinde karakterler net bir biçimde ikiye ayrılır, *sihirbazlar/cadılar* ve *mugglelar*⁸, sihir yapma yeteneğinden yoksun olan *muggleların* hikayede kesinlikle bir iktidarı yoktur, büyü öğrenebilecek yaşa gelen her büyücünün bir asaya sahip olması gerekir. Hikayenin paradigmasında sihir gücünün biricik kontrol mekanizmasıdır ve asadan mahrum olan bir büyücünün sihir gücünü kullanabilmesi neredeyse imkansızdır. Bu bağlamda zaten şekliyle de yeterince *fallik* olan bu nesneden mahrum olan bir büyücünün hadım edilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Bu ön kabul çerçevesinde hikayenin kahramanı *Harry Potter*'in hikayesini incelemeye başlamadan önce düşmanı Voldemort'un hikayesini anlatmamız gerekmektedir zira *Harry Potter*'in hikayesi doğumundan uzun yıllar önce tuhaf bir biçimde Voldemort tarafından yazılmaya başlanmıştır. Voldemort cadı bir anne ve muggle bir babadan doğar, ancak annesinin büyüyle elde ettiği babası büyüün etkisinden kurtulup hamile karısını terk edince, anne Merope,

⁷ Ursula K. Leguin. *Yerdeniz Büyücüsü*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis 1994. s.8

⁸ Muhtemelen İngilizce de oyuna getirildiğinin farkına varmayan anlamına gelen mug kelimesinden türetilmiş olan bu kelimeyi *Harry Potter ve Felsefe Taşı*'nin ilk çevirisini yapan Ülkü Tamer Türkçe'ye “iç daraltan” şeklinde çevirmiş, hala piyasa olan ikinci çeviriyi yapan Sevin Okyay orijinal haliyle bırakmıştır, serinin diğer tüm referansları Sevin Okyay'ın çevirisi üzerinden verildiğinden bu kelime de orada ki haliyle kullanılmıştır.

Tom Marvolo adını vereceği çocuğu bir *muggle* yetimhanesinde doğurur ve 6l6r. Bu noktada Voldemort'un ironik bir biçimde bir kadın tarafından hadım edilen bir babadan doğduğunu s6ylemek m6mk6nd6r, 6stelik hadım etme işlemi s6z konusu erkeğin tamamen yabancı olduğu ve kullanmaya asla muktedir olamayacağı bir ustura olan asayla yapılmıştır. Tom Marvolo Riddle 6mr6n6n ilk on bir yılını geçirdiği yetimhanede adeta ter6r estirir zira b6y6 g6c6n6 erken keşfetmiştir ve bunu çıkarları lehine kullanmaktadır. Harry'nin hikayesi boyunca ona mentorluk edecek olan Albus Dumbledore, Tom Marvolo Riddle'i Hogwarts B6y6c6l6k ve Cadılık Okulu'na g6t6rmek 6zere yetimhaneye gelmesi çocuğun hayatında ilk hadım edilme tehdidine maruz kalmasını da beraberinde getirir. Hikaye boyunca t6m zamanların en iyi g6cl6 b6y6c6s6 olarak anılan Albus Dumbledore aynı zamanda Voldemort'un korktuğu tek kişidir ancak bu korkunun kaynağı b6y6c6n6n g6c6 ya da irfanı değil, tamamen çocuğun aklına soktuğu hadım edilebilme ihtimalidir. Okul hayatı boyunca umutsuzca ailesini kimler olduğunu araştırmaya başlayan Tom Riddle babasının bir *muggle* olduğunu 6đrenince çileden çıkar, sahip olduğu tek iktidar b6y6 olan delikanlı bu iktidara sahip olmayan babasını 6ld6r6r bu cinayet için kullanılan silah elbette b6y6d6r, yani oğlu babasına onun sahip olmadığı bir *fallus*la saldırır ve bu adamın hayatı 6zerinde yegane izini silmek adına ismini de değiştirir. İlerleyen yıllarda kayıtsız şartsız boyunduruğu

altındaki mühritlerinden oluşan bir orduyla büyücüler dünyasında mutlak bir iktidara doğru ilerleyen Voldemort'un hızını tesadüfen duyduğu bir kehanet keser. Yedinci ayın sonunda Voldemort'a üç kez karşı çıkmış bir ana babadan doğacak bir erkek çocuğunun Voldemort'un sonunu getireceğini iddia eden bu kehanet, Voldemort'un belki de uzun zamandır aklından çıkmış olan hadım edilme tehdidinde de beraberinde getirir ve Voldemort söz konusu çocuğu daha büyüyüp bir tehlike arz etmeden ortadan kaldırmaya karar verir, aranan çocuğun Harry Potter olduğuna karar veren Voldemort Potterlar'ın kapısına dayanır. Zengin bir ailenin biricik oğlu olarak tasarlanmış Harry Potter'ın hikayesi burada başlayacaktır, zira Harry'nin babası, her babadan bekleneni yapar ; ailesini korumak adına kendini öne sürer ve ölür. Babanın ölümüyle bebek Harry Potter bir an için babasıyla olan savaşı kazanmıştır, ancak bu durum uzun sürmez zira annesi Lily, kocasının katilinden merhamet ister. Voldemort'un merhametini kimin için istemektedir? Bu merhamet dilenişini kolaylıkla "bana acı beni de kocamın yanına gönder" şeklinde okumak mümkündür. Sahip olduğu iki adamdan birini kaybetmiş, diğerini de kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olan Lily, sahip olduğu büyücü gücüne başvurmayı aklına bile getirmez. Zira Voldemort'un fallusunun kendisininkinden büyük olduğu ön kabulüne sahiptir. Lily de ait olduğu yere kocasının yanına gittikten sonra Harry Potter bir anlık zaferden sonra, savaşta

yenik konuma düşmüştür. Baba ortadan kalkmıştır, lakin Harry anneye de sahip olamamıştır. Ancak yeni bir savaş başlar Voldemort kolaylıkla boğabileceği bebeğe esasını doğrultur, Harry Potter “yeni babasının” fallusuyla karşı karşıyadır. Fakat Voldemort’un içselleştiremediği annenin “sevgisi” “kalkan” işlevi görür ve Harry ölmez. Lanetin altında bıraktığı yara izi Harry Potter için yeni bir göbek bağıdır. Çakan bir şimşek şeklinde tarif edilen bu yara izinin kırık bir asaya benzemesi de şüphesiz rastlantı değildir. Voldemort gölge ve buhar olarak ortadan geçici bir süre için kaybolurken arkasında eliyle kendine düşman ve oğul olarak işaretlediği bir yetim bırakır. Hikaye bu noktada kendini tekrarlar zira bu kez Harry Potter için aynı süreç başlayacaktır, kendisini hayatta tutmakla yükümlü olan teyzesinin evinde, ölmeyecek kadar beslendiği, kuzeni tarafından tartaklandığı ve bir dolapta yaşadığı on yılın sonunda bu kez Harry Potter, Hogwarts Büyücülük ve Cadılık Okulu’na gitmek üzere “evinden” ayrılacaktır. O evden çıkmak için eline verilmiş bir bileti kullanmaması söz konusu bile değildir zira hayatı boyunca en büyük derdi istenmemek olan Harry hayatında ilk defa bir yere çağırılmaktadır. Harry ait olduğu dünyanın geleceğinin yükünü omuzlarında taşıdığını bilmeksizin yola düşer, çocuğun iktidarının bir asayla taçlanması Voldemort için de yeni bir başlangıç olacak ve onun hikayesinde de yeni bir bölüm başlayacaktır.

Bu noktada kurulan baba oğul ilişkisini çözebilmemiz için hikayenin ortasını atlayıp başıyla sonunu birleştirmemiz elzemdir. Voldemort'un Dumbledore'la ilişkisi de oldukça dikkat çekicidir, daha çocukken yaşlı büyücünün aklına soktuğu hadım edilme tehdidi Voldemort'un hafızasından bir türlü çıkmaz. Okulda, örnek öğrenci olarak geçirdiği yedi yıl boyunca ondan tek hoşlanmayan hocası da Dumbledore olacaktır. Trajik bir biçimde aslında Tom Marvolo Riddle da evsiz barksız bir yetimdir ve hayatı boyunca tek kendini evinde ve mutlu hissettiği yer Hogwarts olacaktır buna rağmen Voldemort, Dumbledore orada olduğu sürece Hogwarts'ı ele geçirmeye cesaret edemez zira, Hogwarts Dumbledore'un iktidar alanıdır. Bu noktada Dumbledore ve Tom Marvolo Riddle arasında bir baba oğul ilişkisi kurulduğunu söylemek mümkündür. Yıllar sonra eski hocasıyla Sihir Bakanlığı'nda üstelik de küçük çaplı bir savaşın ortasındanken karşılaşan Voldemort'un eli ayağına dolaşır. Üstelik yaşlı büyücü kimselerin ismini zikredemeyip “Kim Olduğunu Bilirsin Sen” dediği Voldemort'a, kendisinin bile unuttuğu bir isimle hitap edecek ve Tom diyecektir, Voldemort ne yaparsa yapsın Dumbledore'un gözünde küstah bir oğlan çocuğundan öteye geçememekte yani babanın gözüne girmeyi becerememektedir Voldemort sonunda Dumbledore'u ortadan kaldırmaya karar verir, bu kuşkusuz isabetli bir karardır ancak büyücü burada bir gaflete düşecek ve Dumbledore'u öldürmek yerine öldürtmeyi

tercih edecektir, üstüne üstlük babayı hadım etmek olarak okunabilecek bu eylemin ardından Voldemort, Dumbledore'un mezarına girip büyücünün asasını çalacaktır. Bu noktada durup Dumbledore ve Voldemort'un baba oğul ilişkisine üçüncü bir kişiyi yani hikayemizin kahramanı Harry Potter eklemek gerekmektedir zira Voldemort'un farkında olmadan oğlu haline getirdiği Harry adeta Dumbledore'un diğerine tercih ettiği oğlu olduğunu söylemek mümkündür. Voldemort doğru düzgün hadım edemediği babanın evinde üstelik babadan çaldığı usturayla Harry'i hadım etmeye kalkar bu büyücünün düşüp düşebileceği en büyük gaflettir, Voldemort'un hikayesi burada sona erer, usülünce öldüremediği bir babadan çaldığı usturayla, usülünce edinmediği bir oğlu hadım etme çabası onu öldürür bu bağlamda aslında Harry Potter'ı kahraman yapanın kendi cesaretinden çok Voldemort'un gafleti olduğunu söylemek mümkündür

Sonuç itibariyle analiz ettiğimiz metinlerden de gördüğümüz üzere, bu bölümün ismi oldukça ironiktir, fantezi kahramanları iyi aile çocukları değildir zira onların bir aileleri yoktur ve onlar maceraya atılacak gözü karalığı bu yersiz yurtsuzluktan alırlar çünkü son tahlilde iyi aile çocukları hem hadım edilme tehdidine maruz kalmışlar hem de maceranın çağrısını duymamalarını sağlayacak kadar ninni dinlemişlerdir.

2. Quest:

“Ogion seher vakti, soğukta uyandığında, Ged gitmişti. Sadece büyücülük usulince, ocağın taşları üzerine, Ogion okudukça silinen yıldızlı harflerle bir mesaj bırakmıştı: “Usta, ben avlanmaya gidiyorum.”⁹”

Bu bölüme *questin* bir arayış öyküsü olduğu ön kabulüyle başlayalım ve arananın ne olduğunu şimdilik bir kenara bırakıp; *quest* sürecine odaklanalım.

Fantezi kahramanının öyküsü bir inanç atlayışıyla¹⁰ başlar, kahraman büyürken kendisi için hiçbir şey öngörülmediği için ön görüşü olmayandır., bu yüzden temkinli davranmaya ihtiyaç duymaz; temkinli davranmak konusunda eğitilmemiştir. Belki de iyi aile çocukları tehlikeyi ön görebildikleri için *quest* sahibi olamazlar. Bu bağlamda gündelik hayattaki küçük zaferlerimizi *quest* olarak tanımlamamız bir hayli zordur; çünkü çoğu zaman toslama korkusuyla ön görebildiğimiz kadar ilerleriz. Öte yandan doğası gereği *quest* esnasında hiçbir adım hesaplanarak atılamaz; analiz etme amacıyla dışarıdan baktığımızda her *questin* birbirine benzediği sanrısına kapılsak bile – ki bir süredir çoğunlukla bununla meşgul olduğum için ben sık sık bu hissiyatla mücadele ediyorum...- öznesi için *questin* bir şeması

⁹ Ursula K. Leguin. *Yerdeniz Büyücüsü*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis 1994. s.130.

¹⁰ Leap of faith

yoktur ve atılan her adım yeni bir sürpriz doğuracaktır. *Quest* çoğu zaman imkansız görünendir ve ancak olabirliğine körü körüne inanlar onun öznesi olabilir.

Kahraman *questin* öznesi olmakla yükümlüdür, bunun için yapması gerekense harekete geçmektir, kahraman “evini” terk ederek çağrıya kulak vermiş ve yola düşmüştür ancak yol boyunca karşısına bir takım emniyetli sığınaklar çıkacaktır, bu sığınaklarda kalıp *questin* kendisini bulmasını bekleyen kahraman bir başkasının *questinin* nesnesi olmaya mahkumdur. *Ged*, gölgeden kaçtığı sürece, ondan altetmeyi başaramaz, gölgeden kurtulmak adına sonunda *Ogion*’un yanına sığınır, *mentor*u ona hikayesinin tamamında aklında çıkartmaması gereken bir bilgi verecektir “*avcıyı avlamalısın*¹¹”; *Ged* bu bilginin ışığında *questi* gölgenin elinden alır. Bu andan itibaren *Ged*’i atıl gördüğümüz an çok sınırlıdır. Harry ne zaman ki *Hogwarts Kalesi*’nin güvenli duvarlarını dışına çıkar o zaman *Voldemort*’u altemeye muaffak olur.

Quest bir yol öyküsüdür, kahraman *questi* tamamlamak yükümlü olan tek kişidir, ancak bu yolda yalnız değildir, yola onunla çıkanlar, yolda önüne çıkanlar ve yolda karşılaştıkları olacaktır.

¹¹Ursula K. LeGuin. *Yerdeniz Büyücüsü*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis 1994. s.128

Bu noktada kahramanın yol arkadaşlarıyla tanışmadan önce, bu yaparken kullanacağımız “yöntemi” tanımlamamızda fayda var. Kahramanın yol arkadaşlarına değinirken Christopher Vogel’in, *Yazarın Yolcuğu* çalışmasında tanımladığı arketipleri temel alacağız. Joseph Campbell’ın *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* isimli yapıtının rehberliğinde kaleme aldığı çalışmasında bütün öykülerin mitlerde, peri masallarında düşlerde ve filmlerde bulunan birkaç ortak yapısal unsurdan oluştuğunu öne sürmekte ve arketipleri de bu unsurlardan biri olarak görmektedir. Yazar arketipleri sabit karakter rolleri olarak değil, karakterlerin öykü içerisinde üstlendikleri fonksiyonlar olarak betimlemekte ve bu gözlemini Vladimir Propp’un *Masalın Biçimbilim*¹² isimli çalışmasına dayandırmaktadır¹³. Bu tanımsal çerçeveyi koyduktan sonra kaldığımızı yerden devam edelim.

Questin biricik öznesi kahraman olsa da, yarattığı yola çıkan ve yolda karşısına çıkanlar için ayrı ayrı hikayeler yazacaktır. Bu yol hikayesinde, yolun sonu her yolcu için farklı bir şey ifade edecek, sonuna kadar gidebilen her seyyah için farklı bir ödül ya da cezayı beraberinde getirecektir ancak ne yazık ki her yolcu yolun sonuna gitmeye muktedir değildir. *Quest* hem kahraman hem de yanındakiler için ancak kuralına göre oynandığında bitirilebilecek bir oyundur, bu oyuna kural koymayı ya da

¹² Vladimir Propp, *Masalın Biçim Bilimi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.

¹³ Christopher Vogel, *Yazarın Yolculuğu*, çev: Kenan Şahin .İstanbul, Okuyan Yayınları, Eylül 2009 s 65-66

gündelik hayatın kurallarına göre oynamayı deneyen oyuncunun oyun dışı kalması işten bile değildir zira bu yolun dümdüz olmasını beklemek mümkün değildir, beklenti çatalı olmasıdır ama *quest* ne yazık ki sarmal şeklindedir, kenarlarından ihtiyatla yürümek ya da ortasındaki rüzgara teslim olmak serbesttir ama ortasından yürümeyi deneyeni içine çekerek yutacak ve bir daha satıha çıkmasına izin vermeyecektir.

Boromir, Gondor Vekilharcı Denethor'un oğlu ve Gondor'un veliaht vekilharcıdır. Boromir'i gördüğü bir rüya yuvasından çıkartıp Ayrıkvadi'ye getirir, çalışmanın başından beri özellikle kaçtığımız yuva kelimesi Boromir için kullanıldığında anlamını bulmaktır zira Boromir'in bir yuvası vardır ve bütün Ortadünya'yı tehdit eden Tek Yüzüğü yuvası için istemektedir. Boromir'in kendi iktidar alanında her şey mutlak bir netlik içindedir. Bu yüzden tek yüzüğe duyduğu arzu tepinen bir çocuğun şekere duyduğu arzudan farksızdır ve tam da bu yüzden onu bertaraf etmek de bebeğin elinden şekerini almak kadar kolay olacaktır. Tek amacı yuvasını korumak olan Boromir, yüzüğün de bir iktidarı olduğunu ya da bu iktidar sahibi nesneyi kendi iktidarı için kullanmanın imkansız olacağını aklına bile getirmez. Boromir yenik bir vaziyette parçalanmış kalkanı, kırık kılıcı ve ortadan ikiye bölünmüş ak borozanıyla Anduin Nehri boyunca sürüklenirken hayatı boyunca babanın tercih edilen oğlu Boromir'in gölgesinde yaşamayan mahkum olmuş olan erkek kardeşi Faramir rüyasında ağabeyini kırık ak borozanla

görür. O güne kadar, ailesinin küçük iktidar alanında bile bir iktidarı olamayacağına inanan Faramir için bu iyileşme anıdır. Çağrıya tam olarak kulaklarını tıkamaz ve queste katılır ama “şurada yol kenarında olsa bile almam”¹⁴ dediği yüzüğe bir an bile kulak vermez.

Yolun sonuna gidemeyen başka bir karakter de Harry Potter’in vaftiz babası Sirius Black’tir. Sirius’u hikaye boyunca gördüğümüz her bölümde zengin ve yakışıklı sıfatları da peşinden gelecektir, ancak Sirius’un ailesiyle açıklanamaz ve büyük bir problemi vardır. Okul hayatı boyunca ailesini çileden çıkartmak için elinden geleni yapan Sirius, sonunda evden kaçar, amcasından miras kalan parayla kendi kendine fazlasıyla yeterek yaşadığı birkaç yılın sonunda başına ön görmesi mümkün olmayan bir felaket gelecektir. Sirius bir iftira üzerine girdiği *Azkaban Hapishanesi*’nde geçirdiği on iki yılın sonunda kaçmayı başarır, ancak yirmi yaşında genç bir yetişkin olarak girdiği hapishaneden çıktığında zerre kadar büyümemiştir. Tek fark hapse girmeden önce çok sevdiği uçan motosikletinin yerini bu kez de bir *hippogrif* (belden yukarı kartal, aşağısı at olan bir çeşit fantastik yaratık.) almış olmasıdır, bir ergenin pervasızlığına ve küstahlığına sahiptir. Sirius ailesinden miras kalan eve sığınır, ancak inatla reddettiği aileden kalan bu ev ne kadar onundur... Annesinin bir portreden zuhur eden sureti ona sürekli hakaret eder (elbette duvara sihirle sabitlenmiş bu

¹⁴ J.R.R Tolkien. *Yüzüklerin Efendisi: İki Kule*. Çev: Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis, 1996

portrenin kaldırılması mümkün değildir.), ailenin kölesi *ev cini* Kreacher bile onun emirlerine itaat etmekte sorun yaşar. Bu eve tıkmış vaziyette geçen bir senenin sonunda Sirius hiç beklenmedik bir anda üstelik kendi ailesinden bir kadın tarafından öldürülür, yakışıklı bedeni neyi örttüğü bilinmeyen bir perdenin arkasında kaybolur. Ömrü boyunca hiç özgür olamamış, arkasında işlemediği bir dizi cinayetin hükümlüsü olarak, masum ve bakir ölmüştür; Sirius Black üstelik onun yasını tutabilecek olan bir avuç arkadaşı o an öyle bir durumdadırlar ki yasını tutacak vakit yoktur. Sirius aslında kendi *questinin* peşinden gidecek aydınlanmaya sahip olmayan bir kahraman namzetidir.

Bu noktada durup Joseph Campbell'in maceranın çağrısına kulak tıkayanlar için öngördüklerine bakalım:

“Sık sık gerçek yaşamda ve mitlerde ve halk masallarında da çokça, yanıt verilmeyen çağrının reddi macerayı olumsuzuna çevirir. Sıkıntıyla, ağır çalışmayla ya da “kültür” ile kaplanan özne, belirgin olumlu eylem gücünü kaybeder ve kurtarılacak bir kurban olur. Çiçeklenen dünyası kuru taşlar çöl olur ve yaşamı anlamsız hale gelir –Kral Minos gibi, bir şöhret imparatorluğu kurmanın devasa çabasını gösterebilse bile. Hangi evi inşa ederse etsin, o bir ölüm evi olacaktır: ondan kendi Minotaurus'unun saklamak için devasa duvarlar labirenti. Bütün yapabileceği kendi

için yeni sorunlar yaratmak ve adım adım parçalanıp
 bu sorunların altında ezilmeyi beklemek olacaktır.”¹⁵

Sirius Black’in hikayesini de bu durumla birebir örtüşmektedir
 ve ölümünün okur üzerinde yarattığı etkiyi, bir ergen intiharının
 yarattığı acıma, yazgı karşısındaki yetersizlik ve isyan
 duygularıyla özdeşleştirmek mümkündür.

Ailesizlikten muzdarip kahraman için *questin* vazgeçilmez
 bileşenlerinden biri *mentordur*. *Joseph Campbell*, kahramanın
 yolculuğunun üçüncü aşaması olarak belirlediği Doğaüstü
 Yardım aşamasında mentorun, *maceracıya aşacağı ejder güçlere*
 *karşı tılsımlar sağlayan koruyucu bir figür*¹⁶ olarak tasvir eder.
 Mentor babanın koruyucu yanına bir ölçüde sahip olsa da hadım
 etme tehdidi taşımaz, zira çoğunlukla kendi rızasıyla hadım
 olmayı seçmiştir, mentor iktidarını bilgiden alır. Hem kahraman
 hakkında, hem de quest hakkında kahramandan çok daha fazla
 bilgi sahibidir, bu bilgileri paylaşmak konusunda zaman zaman
 hasis davransa da uygun gördüğü zamanda bu bilgileri
 kahramanla paylaşacaktır. Mentorun çoğu zaman kahramanın
 babasıyla bir bağı vardır ve çoğunlukla hikayenin bir noktasında
 “Babanı tanıyordum...” cümlesini sarfedecektir.

¹⁵ Joseph Campbell .*Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. çev: Sabri Günses, İstanbul: Kabalıcı
Yayınevi, 2000 s:73

¹⁶ Joseph Campbell .*Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. çev: Sabri Günses, İstanbul: Kabalıcı
Yayınevi, 2000 s:63

Hikaye sona yaklaşırken, mentor devreden çıkar, bu devreden çıkış çoğunlukla ölümler olur. Kahraman için mentorun ölümüne tanıklık etmek kahramanın hikayesinde bir kilometre taşı olacaktır, hem annenin yarattığı arzuyu yaratmayan hem de babanın hadım etme tehdidi teşkil etmeyen bu figürün kaybını kabullenmek kahraman için çok zordur.

Joseph Campbell mentorun kahramanın yolculuğunda ki varlığını şu ifadelerle betimler:

“Bu figürün temsil ettiği şey kaderin iyi kalpli, koruyucu gücüdür. Fantezi bir güvencedir –ilk kez anne karnında tanınan Cennet’in huzurunun kaybolmayacağına; şimdiki desteklediğine ve geçmişte olduğu gibi gelecekte de durduğuna (alfa olduğu kadar omega olduğuna); eşik geçişleri ve yaşam uyanışlarıyla tehlike düşer gibi olsa bile, koruyucu gücün kalbin tapınağında ve dünyanın tuhaf özelliklerinin içinde ya da hemen ardında daima hazır olduğuna dair güvencedir.”¹⁷

Bu bağlamda mentoru kaybetmek, bu güvencenin kaybı olacaktır. Mentor kahramanın gözleri önünde ölür, bu tanıklık anı aynı zamanda bir idrak anıdır zira zaten boyundan büyük bir işe soyunmuş olan kahramanın rehberi de artık yoktur.

¹⁷ Joseph Campbell *.Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. çev: Sabri Günses, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2000 s:86

Kahramanın inatla içindeki ebeveyn eksikliğini tamamlama çabaları, mentor dışında ikinci bir yol arkadaşını daha beraberinde getirecektir ; eşik muhafızı”. Kahraman ve eşik muhafızının ilişkisi mentorla olandan çok daha karmaşıktır, zira eşik muhafızı da kahramanın babasıyla çoğu zaman bağlantılıdır, bu karakter babanın düşmanı, karısı, en sevdiği oğlu ve hatta kahramanın talihsizliğine bakın ki, sadece hatırası bile olabilir. Hadım etme tehdidi içermeyen mentorun aksine eşik muhafızı kahramanın karşısına her çıktığında elinde usturasıyla beklemektedir. Eşik muhafızı usturasını her çektiğinden kahramanın bir an durup hayati bir karar alması gerekmektedir. Avcıyı avlamak amacıyla denize açılan Ged’in gölgeye kendi ismini söylemeden hemen önce gölgenin suretinde sırasıyla; babasının, okul arkadaşı Jasper’ın ve Pechvarry’nin yüzlerini görmesi kuşkusuz rastlantı değildir. Bu noktada durup Christopher Vogler’in *Yazarın Yolculuğu* isimli çalışmasında eşik muhafızlarını nasıl tanımladığına bakalım;

“Bu Muhafızlar etrafımızdaki dünyada karşılaştığımız sıradan engelleri temsil ediyor olabilir: kötü hava koşulları, kötü şans, kayırma, baskı, ya da Jack Nicholson’un Beş Kolay Şey¹⁸”deki basit ricasını karşılamayı reddeden garson gibi kaba insanlar olabilir. Ancak daha derin psikolojik seviyede içsel

¹⁸ Five Easy Pieces-1970

iblislerimizi temsil ederler: nevrozlar, duygusal yaralar, kötü alışkanlıklar, bağımlılıklar, ya da gelişme ve ilerlememize engel olan kişisel kısıtlamalar olabilir. Görünen odur ki ne zaman hayatınızda büyük bir değişiklik yapacak olsanız, bu içsel iblisler tüm güçlerini kullanarak, sizi durdurmasalar da, bu değişikliği yapmaya yeterince kararlı olup olmadığınızı test ederler.”¹⁹

Harry Potter’in Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu’ndaki yaşamıyla ilgili şikayet edebileceği pek bir şey yoktur, yıldızının bir türlü barışmadığı iksir hocası Severus Snape hariç. Profesör Snape’in Harry’e olan tavrı ilk bakışta öğrencisinden hoşlanmayan bir hocanın tavrıyla birebir örtüşmektedir aslında belki de öğrencisine *takmış* bir öğretmen gündelik hayatta karşımıza çıkabilecek en canlı eşik muhafızı örneğidir ancak elbette Harry’le Profesör Snape’in ilişkisi bundan ibaret değildir. Snape, dersinde pek de başarılı olmayan Harry’e okul sınırları içerisinde hayatı, yetkileri el verdiğiince zorlaştırmaktadır ama ne yazık ki Severus Snape, Harry’nin babası James Potter’la aynı sınıfta okumuş ve ondan bol miktarda zulüm görmüştür. Babasına şaşkıncı derecede benzeyen Harry adam için adeta geçmişin bir hayaletidir, üstelik Harry’nin annesi Lily, Severus’un ilk ve tek aşkıdır. Tüm

¹⁹ Christopher Vogel, *Yazarın Yolculuğu*, çev: Kenan Şahin .İstanbul, Okuyan Yayınları, Eylül 2009 s:98

bunların üzerine bir de Severus'un geçmişte bir *ölüm yiyen*²⁰ olması ve aslında kehaneti Voldemort'a bildirerek Lily'nin dolaylı olarak da olsa ölümüne sebep olmuş olması gerçekleri eklendiğinde ortaya küstah öğrenci, zorba öğretmenin çok ötesinde ancak bir ebeveynle çocuk arasında olabilecek bir sevgi nefret ilişkisidir. Snape, ne yaptıysa Harry'i hayatta tutmak için yapmıştır. Gündelik hayatta da ebeveynlerimizin bize zulmettiğini düşünürüz oysa bir anne oğlunu sıklıkla utandırır ve sikar, bir babaysa oğlunu cezalandırır ve onlar bunu çocuk hayatta kalsın diye, büyüsün diye, adam olsun diye yaparlar. Harry'nin mentoru Dumbledore ve Snape arasındaki ilişkiyse oldukça alt okumaya ve spekülasyona açıktır, ölümünün ardından Snape'in anıları arasında gezindiğimizde Dumbledore ve Snape'in , temel konusu Harry olan birkaç kavgasına tanık oluruz bu kavgalar ironik bir biçimde karı koca kavgalarını anımsatmaktadır. Hikayenin sonunda ki epiloda Harry'nin büyük oğluna ve kızına anne ve babasının isimlerini, küçük oğlunaysa Dumbledore ve Snape'in isimlerini vermiş olması da bu bağlamda oldukça açıklayıcı isabetli ve bir o kadar da ironiktir.

Mentor ve eşik muhafızını zar atılarak ilerlenen kutu oyunlarındaki karelere benzetecek olursak mentor karesi “*bir sonraki emniyetli kareye ilerle*” iken eşik muhafızının ki “*desteden bir kart çek ve söyleneni yap...*” olacaktır, karttan

²⁰ Kitapta Voldemort'un yandaşlarına ölüm yiyenler –*death eaters*- denmektedir.

yazan emir, kahramanın lehine ya da aleyhine olabilir ancak maceranın devamı için elzemdir. Kahraman, mentorun yasını tutmak ve eşik muhafızıyla baş etmek durumundadır, bu bağlamda kendine bir baba araması aslında ona dert ve acıdan başka bir şey getirmeyecektir.

Severus Snape'den bahsederken temsil ettiği bir diğer arketipe değinmemek haksızlık olacaktır; biçim değiştirici. Christopher Vogel bu arketipi tanımlarken güvenilirliklerinin ve sadakatlerinin şüpheli olduğunun önemle altını çizmiştir²¹. Severus Snape'in hangi tarafta olduğu hikayenin son elli sayfasına kadar meçhul kalacaktır. Çift taraflı bir casus olduğu iddia edilen karakterin, serinin altıncı kitabı Harry Potter ve Melez Prens'in sonunda Dumbledore'u öldürmesi bu durumu değiştirecektir zira karakterin o ana kadar sergilediği hiçbir tutum hangi tarafta olduğunu açıklamaya yetmediği gibi cinayetin işleniş biçimi de kafalarda çok fazla soru işareti bırakmaktadır. Severus Snape'e dair soruların cevaplanabilmesi ancak karakterin ölümünden sonra mümkün olur. Zorba öğretmenden, kinci bir eski dosta oradan da zalim bir katile dönüşen karakter tüm maskelerden arındığında ortaya oldukça aciz ve aşk acısı çeken bir adam ortaya çıkacaktır. Bu oraya çıkan yeni Snape, karakteri eşik muhafızı fonksiyonlarından da

²¹ Christopher Vogel, *Yazarın Yolculuğu*, çev: Kenan Şahin .İstanbul, Okuyanlar Yayınları, Eylül 2009.

arındıracaktır zira Severus uzun yıllar önce Harry'nin babası tarafından hadım edilmiştir, Harry bu bilgiye sahip olduğu anda Snape'in elinde tuttuğu ustura yere düşer, Snape halihazırda artık hayatta olmasa da zaten artık hiçbir şekilde Harry için bir tehdit oluşturması da mümkün değildir

Fantezi Kahramanların çoğu ya da başka bir deyişle bu çalışmada yer alanların tamamı erkektir, zira kadınlar zaten hadım edilmiş oldukları ön kabulüyle yaşamaya mahkum oldukları için questin öznesi olmak yerine nesnesi olmakla yetinme şansına sahiptirler. *Yer Deniz Üçlemesi*'nin ikinci kitabı *Atuan Mezarları*'nda Baş Rahibe *Tenar*, *Erreth-Akbe*'nin *Halkası*'nı (ç)almak üzere topraklarına giren *Ged*'i fark ettiğinde adam çoktan içeridedir. *Ged*'in en büyük şansı *Tenar*'ın artık dokunulamaz bir kocakarı değil de hala gizemli bir bakire oluşudur. Kız çağrıya kulağını tıkamamayı tercih eder ve teslim olur. *Erreth Akbe*'nin halkasını almak üzere girdiği labirentten *Tenar*'ı da alarak çıkan *Ged*, bu kadını ancak yıllar sonra kendisi büyü gücünden mahrum olarak hadım edilmeyi kabul ettiğinde, kadın da kocakarılığın eşiğine geldiğinde bilebilecektir. Serinin yazarı *Ursula K. Le Guin*, temasını cinsellik olarak belirlediği *Atuan Mezarları*'nda yarattığı karakterle, *Ged*'in nihayet birleştikleri ve üçlemeye eklediği yeni son olan "*Tehanu*" için,

“*Olsun da Geç Olsun*” isminin de uygun olacağını söyler²².

Fantezi kahramanı için kadını çoğunlukla kurtardığı bir bakire olacaktır, bu bakireye yeri ve zamanı geldiğinde kullanılabilir bir savaş ganimeti gözüyle bakmak da mümkündür. Harry Potter’ın ileri de karısı olacak Ginevra Weasley’i Voldemort seçer ve işaretler, serinin ikinci kitabı *Harry Potter ve Sırlar Odası*’nda *Voldemort*’un etkisi altında okula onun kontrolündeki devasa bir yılanı salan *Ginny*, yılanla beraber kapalı aldığı odadan *Harry* tarafından kurtarılır. Bir odada kapalı kalan masum bir bakire ve onu tutsak edenin kontrolündeki dev bir yılanın yarattığı imgeler dizisi göz önünde bulundurulacak olursa *Harry*’nin *Ginny*’i kurtardığı mutlak tecavüzün görünür olması da hacet kalmamaktadır.

Quest’e gönüllü olarak katılan “iyi aile çocuğu” ve kahraman arasında kaynağını karşılıklı kıskançlıktan alan bir bağ olacaktır. Bir tarafta kahraman aynı zamanda yoldaşı olan iyi aile çocuğunun onun sahip olamadığı her şeye sahip olmasını kıskanır diğer taraftan defalarca babası tarafından hadım edilme tehdidine maruz kalmış olan iyi aile çocuğu da kahramanın yanında yeniden bu tehlikeyi hissedecek ve tuhaf bir *haset* yaşayacaktır. Yoldaş kahramanın iktidarından kendine pay istemeyecek kadar irfan sahibiyse, *questi* zedelenmeden

²² Ursula K. Leguin. Tehanu. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis 1996

tamamlayacak, bu *quest* onun için bir macera olacak ve mutlu sona ulaşacaktır.

Fantezi Edebiyatı'nın kuşkusuz en sevilen yoldaşlarından biri Frodo'yu yolculuğu boyunca takip eden Samwise Gamgeedir. Sam Gandalf tarafından *queste* atandığında, ilk tepkisi korkmak yerine elfleri göreceğine sevinmek olur. Hobbit'in bu pervasız tavrı yolculuk boyunca sürecek ve tek endişesi Frodo'yu korumak olacaktır. *Quest*'le arasına koyduğu mesafe Sam'ı hem *questin* sarmalına düşüp kaybolmaktan hem de tek yüzüğün cazibesinden koruyacak ve Sam yüzüğü taşımak durumunda kaldığında bile onun etkisine kapılmayacaktır. Belki Sam'i koruyan *questi* ciddiye almamasıdır. Sam'in Frodo'nun kahramanlığından kendine bir pay çıkartmak gibi bir derdi yoktur tek derdi çok sevdiği *Shire*'i kurtarmaktır. Bu farkındalıkla yola çıkan Sam *questi* tamamlamayı başarır.

Harry Potter'ın yoldaşı Ronald Weasley yedi çocuklu bir ailenin son oğludur, sürekli kız çocuk hayali kuran bir anne babanın altıncı oğlu olarak dünyaya gelir, bir de üzerine bir kız kardeş gelince muhtemelen dünyanın en sıradan büyücü çocuğu olmaya mahkum olmuştur. Harry'le olan arkadaşlığı karşılıklı kıskançlık krizleri yüzünden aralarda sekteye uğrasa da hikaye boyunca devam eder. Serinin son kitabı *Harry Potter ve Ölüm Yadigarları*'nda Harry, eline tutuşturduğu, hikayenin en fallik

objelerinden biri olan *Griffindor*'un Kılıcı'yla Voldemort'un *hortluklarından* birini parçalamasını isteyecektir. Harry'nin açtığı madalyon Ron'a duymaktan kaçtığı her şeyi patır patır söyler. Harry'nin bunları dinleme feryatları arasında çocuk büyü bir sükunetle her şeyi dinler ve kabul eder; ancak ne zaman ki Harry ve Hermione'nin madalyondan zuhur eden suretleri birbirlerine sarılır Ron kılıcı tereddüt etmeden madalyona saplar. Çocuk sonunda ikinci adam olmayı kabul etmiş ve iyileşmiştir. Bu maceranın sonunda tek istediği ve elde bileceğinin Hermione Granger olduğu keşfetmiştir. Ron *bu* öğretinin ışığında savaşın ortasında Hermione'nin dudaklarına yapışacak ve Harry kendisine devam eden savaşı hatırlattığında pervasızca gülümseyip “ya şimdi ya hiç...” diyecektir.

Quest boyunca kahramanımızı izleyen yol arkadaşlarının belki de en önemlisi gölgedir zira adıyla müsemma olan gölge kahramanı yolculuğu boyunca izleyecek ve quest ancak onunla uzlaşma sağlanabildiğinde başarıyla tamamlanabilecektir. Bu kavramı fazla açmadan Ursula K. LeGuin'in Çocuk ve Gölge isimli makalesinde yaptığı gölge tanımına bakmakta fayda var:

“Gölge ruhumuzun öteki yüzü, bilinçli zihnin karanlık kardeşidir. Kabil, Caliban, Frankenstein'in canavarı, Bay Hyde. Dante'yi cehennemde gezdiren Vergilius, Gılgamış'ın dostu Enkidu, Frodonun düşmanı Gollum. Ruhunuzun ikizini taşıyan bir hayalet.

Mowgli'nin Boz Kardeş'i; kurtadam; kurt, ayı
binlerce halk masalındaki kaplan; yılan; Lucifer. Gölge
bilinçli ve bilinçsiz zihin arasındaki eşikte bekler ve
rüyalarımızda ona kardeş, dost, hayvan canavar,
düşman, rehber olarak rastlarız. O bilinçli benliğimize
kabul etmediğimiz, kabul edemediğimiz her
şeydir. İçimizde bastırılmış, inkar edilmiş ya da
kullanılmayan tüm özellikler ve eğilimlerdir.”²³

Gölgeyi bu şekilde tanımlan yazar *Yerdeniz Büyücüsü*'nde
gölgeyi bir karakterin ardına gizlemeye gerek duymaz, Ged'in
kovalamakta olduğu canavar kendi gölgesidir. LeGuin *Yerdeniz
Büyücüsü*'nün yazdıktan beş sene sonra kaleme aldığı *Çocuk ve
Gölge* isimli makalesinde şu söyledikleri üzerine fazladan analiz
yapmaya çalışmak laf kalabalığı yapmak olacak ya da yazardan
rol çalmanın ötesine geçemeyen beyhude bir çaba olacaktır:

“Gölge basitçe kötü değildir. Aşağılık, ilkel, sakil,
hayvansı ve çocuksudur, güçlü, canlı ve
spontanedir. Kuzeyden gelen okumuş genç adam gibi
zayıf ve nezih değildir; kara, kıllı ve yakışsızdır, ama
onsuz kişi hiçbir şeydir. Gölgesi olmayan gövde nedir
ki? Hiçbir şey, bir biçimsizlik, iki boyutlu bir çizgi
roman karakteri. Kötülükle olan derin ilişkimi inkar
edersem, kendi gerçekliğimi inkar etmiş olurum. Hiçbir

²³ Ursula K. LeGuin, “Çocuk ve Gölge”, Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar içinde çev. Bülent Somay, İstanbul: Metis, 1999 s.34

şey yapamam, edemem, yalnızca yapılanı ve edileni
bozabilirim”²⁴

Frodo'nun gölgesi Gollumla ilişkisi biraz daha katmanlıdır. Halihazırda Gollum kendi içinde en basite indirgenmiş şekliyle iyi ve kötü –Smeagol ve Gollum- şeklinde ikiye ayrılmış durumdadır. Gollum, Frodo'nun karanlık tarafını temsil etmektedir ancak Gollum'un, yani Smeagol'un zamanla dönüştüğü canavarın Frodo'nun yüzüğe teslim olduğu takdirde dönüşeceği yaratık olduğunu da söylemek mümkündür. Frodo yolculuğu boyunca öldürmeye “kıyamadığı” ya da “tenezzül etmediği” bu yaratığın işlevinin ne olduğunu ne yazık ki anlayamaz. Kıyamet Çatlağına gelip yüzüğü kendine saklamaya karar verdiğinde Gollum üzerine atlar, ve kopardığı Frodo'nun yüzüklü parmağıyla Kıyamet Çatlağına düşer. Frodo hem gölgesini, hem yüzüğü hem de parmağını kaybeder. Frodo gölgesiyle barışmamıştır, görevin Ortadünya'yı ilgilendiren kısmı başarıyla tamamlanmıştır, ama Frodo açısından aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

Questin bir arayış öyküsü olduğunu betimlemesine geri dönecek olursak, bir çok hikayede quest gerçekten elle tutulabilir bir

²⁴ Ursula K. LeGuin, “Çocuk ve Gölge”, Kadınlar, Rüyalara, Ejderhalar içinde çev. Bülent Somay, İstanbul: Metis, 1999 s.35.

nesneyi bulmak ya da Yüzüklerin Efendisi'nde olduğu gibi bulunmamış hale getirmek amacıyla başlayabilir bu nesnelere kahraman için arzu nesnelere olacaktır ancak bu yolculuğun temelinde yatan bir başka amaç da kahramanın bu arzu nesnelere hangisi amaca hizmet ettiğini anlayabilmesidir.

Voldemort çocukluğundan beri arzu nesnelere oluşturmaya meraklıdır, çocukluğunu geçirdiği yetimhanede arkadaşlarından çaldığı eşyaları dolabına saklamakla başlayan bu durum, ergenlik çağına geldiğinden oldukça tehlikeli bir hale gelir. O zamanki adıyla Tom, öğrendiği bir büyü sayesinde kitabın paradigmasında "hortluk" adı verilen arzu nesnelere yaratmaya başlar. Bu nesnelere her biri bir cinayetler mühürlenmiştir ve Voldemort'un ruhunun parçalarını içermekte ve onu ölümsüz kılmaktadır. Harry Potter ise arzu nesnesinin tabiatını, *Kelid Aynası*'nin²⁵ karşısına ilk geçtiğinde öğrenir, işlevi bakana içindeki en umutsuz arzuyu göstermekten ibaret olan bu ayna Harry'e ailesini gösterir. On bir yıl boyunca kimsesizliğiyle baş başa yaşayan çocuk ailesine kavuşmasının imkansız olduğunu bilmektedir. Maceranın başında yaşadığı bu trajik aydınlanma Harry'nin hikaye boyunca çok işine yarayacaktır zira Voldemort'un arzu nesnelereinden biri de Harry'nin ta kendisidir.

Arzu nesnesinin tabiatından haberdar olan çocuk, bu gerçeği farkettiğinde onu öldürmek için pusuya yatmış olan Voldemort'un ayağına gider. On yedi yıl süren kovalamacanın

²⁵ Kelid kelimesi tersten okuduğunda dilek olmaktadır, aynanın orijinal adı, "mirror of erised" yani arzu aynası.

sonunda can düşmanını yok ettiğini düşünen Voldemort'un yok edebildiği tek şey kendi ruhunun bir parçası olmuştur zira tabiatı gereği arzu nesnesi elde edildiği anda değerini yitirecek ve daha kötüsü öznesinin de yıkımına sebep olacaktır. Bu öğretiyi yol boyunca edinemeyen kahraman Frodo gibi *Kıyamet Çatlağı*'na kadar gelip arzu nesnesini bu yolculuktan alacağı ödülün ta kendisi sanacak ve *questin* biricik vaadinden mahrum kalacaktır. *Harry Potter* , *Voldemort* 'u altettiğinde ya da onun arzu nesnelerini teker teker yok ettiğinde değil, haklı sahibi olduğu *mürver asayı* reddettiğinde *questini* tamamlamış olur. Zira çocuk hikayenin başından beri sadece Harry olmak istemektedir, her şeye kadir olduğu iddia edilen mürver asayı yalnızca bir kez ve kırılmış olan kendi esasını tamir etmek için kullanır. Önceki bölümde asayı iktidar unsuru olarak tanımlamış ve Harry'nin büyücülük dünyasındaki iktidarının bir asayla taçlandığını söylemiştik, bu bağlamda bu asanın yeniden aktif hale gelmesiyle hikaye başladığı yerde biter ve çember kapanır.

Quest kahraman kendini bulmaktan gayrı bir şey vaat etmez aslında. Bir önceki bölümde tanıştığımız yetim yeni yetmenin omuzlarına birden bire dünyayı kurtarma görevi yüklenmiştir. Kahraman elbette son tahlilde *questi* kovalamak yerine ondan kaçmayı tercih etme hakkına sahiptir ancak zaten fantezi kahramanı bunu yapamayacağı için bu *quest* onun üzerine kalmıştır. Onu *queste* bağlayan bağ bir makas darbesiyle

kesilebilecek bir göbek bağından çok daha kuvvetlidir. İdeal bir *quest*ten beklenen kahramanın bir şeyi bulmak için çıktığı yolculuktan kendini bularak geri dönmesidir. *Söz konusu kendini bulmaksa dünyayı kurtarmak yalnızca teferruattır ...*

3.Yuvaya Dönüş:

“Benden uzak durun bayan, kimse beni yakalayıp
adam edemeyecek”²⁶

Ne kadar zor, sancılı a da karmaşık olursa olsun quest bir noktada tamamlanır. *Questini* tamamlayan kahraman “sonun başlangıcında” durmaktadır ve önünde birini seçmekle yükümlü olduğu iki yol uzanmaktadır. Yolların ilki kesinlikle son derece kestirme olan ölümdür. Kahraman eğer ölürse mutlak bir yuvaya dönüş yaşayacak, onuruna düzenlenen görkemli bir cenaze töreniyle uğurlanacak, yası tutulacak ve yeni bir kahramana ihtiyaç duyulana kadar unutulacaktır.

Ölüm bir bakıma mutlak ereksiyon demektir zira ölen kişinin iktidarı bir daha sorgulanamaz, ölen birini hadım etmek imkansızdır. Hele *questini* tamamlayan ve kendini bularak ölen kahraman için ölümü acı bir son olarak tanımlamak son kertede mümkün değildir.

Fantezi kahramanlarının hikayesini anlatma görevi fantezi kahramanlarına düşseydi belki de ölümü mutlu bir son olarak kabul edebilirdik ancak ne yazık ki modern fantezi kahramanlarının çileleri questlerini tamamlayıp ölmeleriyle bitmez, yaratıcıları tarafından hadım edilmeleri ve ömürlerinin sonuna kadar mutlu yaşamaları gerekmektedir, zira kuşkusuz hikaye de yazarının iktidar alanıdır ve bu alana kendisinininkinden

²⁶ Barrie, J.M..*Peter Pan*. Çev:Betül Avunç. İstanbul,İthaki Yayınları, 2001 s:182

başka bir ereksiyona izin vermemek de en doğal hakkıdır. Bu yüzden Ged'i Tenar ve Tehanu'yla birlikte Gont'ta mutlu bir aile olarak bırakırken Ursula K. Le Guin'in ya da üç çocuk babası Harry Potter'i *King Cross*'a gönderirken J.K.Rowling'in söz konusu satırları yazarken yüzlerinde beliren muzaffer ve bedhah gülümsemeyi görebilmek için fazla bir hayal gücüne ihtiyaç yoktur zira bu iki yazar (bu noktada belki de bu iki kadın ya da anne sıfatlarının da eklemek elzemdir...) bu dünyada ayakta kalmanın onu kurtarmaktan yeri geldiğinde çok daha zor olacağını bilirler.

J.R.R Tolkien ise kahramanı Frodo'ya biraz daha insafli davranır Frodo belki questini tamamlayamaz ya da başka bir ifadeyle gölgesiyle barışamaz ama onu bu halde Hobbitköy'e hapsedmeye Tolkien'in yüreği el vermez, çıktıkları son yolculuğun onları *Deniz*'e açılmak üzere Gri Limanlar'a götürdüğünü fark eden Sam neden Shire'de kalmadığını soran Frodo cevabı yazgısının da bir özetidir :

“Ben de öyle düşünüyordum bir zamanlar. Ama çok derinden yaralandım Sam .Shire'ı kurtarmaya çalıştım ve başardım ama kendim için değil. Bu hep böyle olmalı Sam, birileri kaybetmeli ki diğerleri kazanabilsin. Ama sen benim varisimsin : Sahip olduğum ve olacağım her şeyi sana bıraktım...”²⁷.

²⁷ J.R.R Tolkien. *Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü*. Çev:Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis,1996

Frodo her ne kadar *questini* tamamlayamayıp eksik kalmışsa da yazgısını kabullenmiştir.

Zaferle sonlanan bir *questin* ardından ölüm aslında zorunlu bir sondur, kahraman nihayetinde ölmüştür zira bu çalışma boyunca aslındalarla sürekli yeniden tanımlamaya çalıştığımız *quest* bir kendini bulma öyküsü olduğundan aynı zamanda bir büyüme öyküsüdür. Büyüyen çocuk yol boyunca karşısına kah cadılar ve büyücüler, kah ejderhalar olarak çıkan zaaflarından bir kısmıyla barışmış, bir kısmını öldürmüş bir kısmınıysa yeni bir serüvene ihtiyaç duyana kadar bastırmıştır ve artık yetişkinliğin eşiğinde durmaktadır. Büyümeyi basmakalıp bir ifadeyle çocukluğun ölümü olarak tasvir etmek ona haksızlık olacaktır ama son tahlilde büyüme çocukluğun sonudur ve her sonu da bir ölüm olarak nitelendirmek çok da yanlış olmayacaktır zira yeni evinde kapının eşiğinde Tenar’la dizdize oturan Ged ya da oğullarını *King Cross*’tan okula uğurlayan Harry Potter, birer babadır, kocadır ve yetişkindirler kuşkusuz ama hala kahraman olup olmadıkları sorusunun cevabı da bunda gizlidir zaten.

Yuvaya dönmek yine çalışmanın başından beri etrafında dönüp durduğumuz eksikliği nihayet kabul etmektir. Kahramanın dönecek bir yuvası kapıyı açıp ona hoş geldin diyecek bir ailesi yoktur. Üstelik çocukluk da bitmiştir, artık yuva kurması, koca olması baba olması yani son tahlilde yetişkin olması gerekmektedir.

Ya kahraman *quest*ini tamamlar ama yuvaya dönmeyi redderse ne olur? Bu sorunun cevabını bize Peter Pan'ın hikayesi verecektir. Peter Pan, Kaptan Kanca'yı alteder, kaybolmuş çocukları kurtarır ve Darlingler'e teslim eder ancak kendisi davet edildiği halde kalmayı reddeder. Bu yüzden Peter Pan hiç büyümmez, hiç büyümediği gibi aradan geçen birkaç yıl içinde *quest* boyunca yaşadıklarını da unutmaz. Bu yüzden Peter Pan büyümeyen bir çocuktur ve ölümsüzdür, çünkü ölüm diyarına gidip gelmek *quest*in hayati bir parçasıdır, *quest* bu yüzden kahramanın *memento moris*idir. Bu deneyim unutulduğu takdirde büyüme gerçekleşmeyecektir.

Popüler kültürün çok sevdiği ve yuvaya dönüşü reddeden bir diğer kahraman da Red Kit'tir, Vahşi Batı'nın kasabalarını bıkmadan, usanmadan kurtaran Red Kit, her kurtardığı kasabada onuruna düzenlenen şölenin orta yerinde kimse fark etmeden, atına atlayıp şarkısını söyleyerek gidecektir zira Red Kit'in en büyük rakibi hala kendi gölgesidir zaten, o gölgesinden bile hızlı silah çekebilen kovboydur ve hal böyleyken onun büyümesini beklemek oldukça yersiz olacaktır.

Yuvaya dönüşün ilk aşaması yuvaya dirlik düzen getirmektir.

Bülent Somay "*Freudo Baggins'in Mordor Yolculuğu*"

makalesinde bu aşamayı şöyle betimler:

“... bu yolculuğun eve dönüş aşaması da, araştırılan keşfedilen bilinçdışı malzemenin günlük yaşantıya

uyarlanması, gündelik hayatta karşımıza çıkan semptomların, o muazzam fantastik yolculuğun verileriyle yeniden anlaşılabilir yerli, yerine oturtulması, bir “ev temizliği” yapılmasıdır “²⁸

Üvey annesi Hera'nın delirtmesiyle karısını ve oğullarını katleden, Herakles cinayetlerinin kefareti için ödeme üzere kuzeni Eurystheus'un empoze ettiği 12 görevi yerine getirmeye mahkum olur. Ortak özellikleri yerine getirilemeyecek nitelikte olmaları olan bu 12 görevden sonuncusu, ölümler diyarı Hades'in muhafızı çok başlı köpek Kerberos'u Eurystheus'a getirmektir. Herakles dönmeyen diyara gidip köpeği getirmeyi başarır ama Eurystheus'un bu canavarı görünce ödünü kopar ve Herakles'e yeni bir emir verir. Herakles questini tamamlamıştır, artık kuzeninin emrine amade değildir ama Hades'in muhafızını oraya götürmezse tüm yaptıkları boşa gidecektir çünkü Kerberos o kapıyı tutmadığı takdirde ölümler yer yüzüne çıkabilecek, öldürdüğü çocuklarının ve karısının hayaletleri de Herakles'i bulacaktır bu bağlamda Herakles'in hesabı kapanmayacak ve ödediği kefaretin hükmü olmayacaktır. Herakles Kerberos'u, Hades'e geri götürür ve böylece özgür olur. . Kerberos'u Hades'e geri götürmek Herakles'in 13 işi değil, *questi*yle olan

²⁸Somay, Bülent. Tarih Bilinçdişi. İstanbul: Metis, 2004.

hesabını kapatması ve önünde uzanmakta olan hayatı yaşabilmesi için yerine getirmesi gereken ilk görevidir.

Yuvaya dönüş son tahlilde zaruridir, çünkü ne yazık ki *questin* bittiği yerde büyü de biter ve gündelik hayat başlar. İçinden gündelik hayata dair bir ders çıkartılmamış bir *quest* ise hatırlanmayan bir rüya olmaya mahkumdur.

Sonuç:

“Hepimiz kahramanlara farklı nedenlerinden saygı duyarız... Bazen cesaretlerinden dolayı, bazen cüretkarlıklarından, bazen de iyiliklerinden...Ama çoğunlukla kahramanlara saygı duyarız çünkü, hepimiz günün birinde kurtarılma hayali kurarız...”²⁹”

Güneşli bir Pazar gününden daha kötü ne olabilirdi ki... Delikanlı bu evden nefret ediyordu, bu evden daha fazla nefret ettiği bir şey varsa o da salonda sözüm ona pazarın keyfini çıkartan annesi ve babasıydı. Yüzündeki sivilcelerle oynarken içinden hiçbirini uygulamaya koyamayacağı; üç ayı cinayet, iki evden kaçış ve dört kundaklama planı yaptı. Bilgisayarının başından kalkıp gürültülü adımlarla salona gitti; annesini izlediği dekorasyon programından, babası gazetesinde başını kaldırdıklarında “Ben bu yaz arkadaşlarımla Bodrum’a gitmek istiyorum” dedi. O sakın Pazar sabahında evin ortasına bomba düşse bu kadar olurdu gerçekten, mantıklı gerekçeler bağırsı çağırışın içinde kayboldu. Salona zaten bir hışımla gelen delikanlı aynı hızla kayboldu. Annenin çaresiz bir gülümsemeyle karşıladığı kapı çarpma sesini baba

²⁹ Desperate Housewives. The Complete First Season D.V.D. created by Marc Cherry.Burbank. C.A.: Buena Vista Home Entertainment, episode:17 quote by Mary Alice Young.

duymamazlıktan gelmeye çalıştı, ama adamın hiç haz etmediği bangır bangır müziğin sesi salonu doldurduğunda gazetesini öfkeyle yere fırlatıp dosdoğru oğlunun odasına yollandı...

Bu hikayenin alternatif bir sonu yoktur, bir yirmi beş sene kadar sonra delikanlımız bir yetişkin olduğunda bir pazar sabahı ailecek edilen bir sabah kahvaltısında –ki bu kahvaltı da çok sıkıcıdır elbette...- , delikanlımızın artık kendisi de bir delikanlı olan oğlu bu yaz arkadaşlarıyla Machu Pichu’ya tırmanmak istediğini açıklar ve aynı hikaye kendini tekrarlar. Bu kez artık yaşlı bir adam olan ilk baba yüzündeki bilge gülümsemeye, oğlunun ağzının payına vermek için ayağa fırlayan kendi oğlunun kolunu tutacak ve bilmem kaç sene önce olanları hatırlatacaktır...

Elbette ilki gibi bu senaryo da kendine modern fantezi de bir yer bulamaz, çünkü burada bir fantastik bir öge yoktur. Hayatta hepimizin başına gelen ergenlik krizinin her aile üzerindeki tezahüründen ibarettir bu hikaye. Bu hikayeyi kaç yaşında ya da hayatımızın hangi evresinde okuduğumuza bağlı olarak karakterlerden biriyle empati kurabiliriz belki ama okumaya devam etme istediği de duymayız.

Hepimiz en az bir kere evden kaçmayı planlamışızdır, en terbiyelilerimiz ebeveynlerinin en az biri için “geberse de kurtulsam” diye düşünmüş, daha cabbarlarımız bunu yüksek sesle söylemiş ve içimizde ki birkaç cüretkarsa bunu eyleme

dökmeyi denemiştir. Çoğumuz kırk dakika bir sınıfta oturup sıkıcı bir dersi dinlemektense trollerle dövüşmeyi yeğleriz(içimizde halihazırda trollerle dövüştüğü için dersi zaten dinleyemeyenler de yok değildir...), bize zorbalık ettiğine inandığımız bir öğretmenin suratına sınıfın kapısını çarpıp dersi terketmenin büyük bir cesaret örneği olduğuna inanırız. Yapmak isteyip de yap(a)madıklarımızı, yapmamız gerekirken yapmadıklarımızı ve yapmak istemediğimiz halde yaptıklarımızı alt alta yazarsak oldukça uzun bir liste elde ederiz zira ergenlik boyunca en büyük dertlerimizden biri kendimize yer edinmektir, herkes gibi olmaktan daha çok korktuğumuz birşey varsa o da herkes gibi olamamaktır. Bu süreç boyunca, elbette karşımıza ne yaparsak yapalım, olağan dışı bir durum olmadığı sürece birgün büyüyeceğimizi ve tüm bunların geçeceğini söyleyen birileri çıkar ama ne yazık ki bu bize hiç inandırıcı gelmez.

Ergenliğimizin büyük bir kısmı bize konan yasakları delmenin yollarını arayıp bulmakla ve bu hikayeleri anlatıp kendimizle gurur duymakla geçer. Büyüdüğümüze inandığımız bir dönem bu hikayeleri saçma sapan bulup ya da utanıp anlatmayı bırakırız – büyüdüğümüzü sanıp yaptıklarımız da kendi içinde bir hikayeler silsilesi yaratacaktır elbette...- , son tahlilde kaçınılmaz bir biçimde büyüdüğümüzdeyse bu hikayeleri tekrar anlatmaya başlarız zira büyümek hepimizin laneti ve nimetidir.

Fantezi kahramanları ailesizdir, köksüzdür ve yuvasızdır; çünkü biz onların öyle olmalarını isteriz, çünkü zaman zaman hepimiz köklerimizden kurtulup yola düşme –hatta Peter Pan gibi uçma- hayali kurarız ve bunu da çoğunlukla büyümek zorunda kaldığımız da yaparız. Büyüme sürecimiz de ne kadar sancılı geçerse ya da geçmekteyse fanteziye o kadar bağlanırsınız zira büyüme sancılarının şiddeti bizi olup bitenin farkında olmaya zorlar. Ergenlik sivilcelerinin bıraktığı izleri kılıç darbelerinden kalma yara izleri, ettiğimiz domestik kavgaları düellolar, çarptıktan sonra kös kös yeniden girmek durumunda kaldığımız kapıları eşikler ve atlattığımız türlü badireleri bertaraf ettiğimiz ejderhalar olarak görmek bizim fantezimizdir.

Kaynaklar:

Birincil Kaynaklar:

1. K. LeGuin, Ursula. *Yerdeniz Büyücüsü*. Çev: Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis Yayınları, 1994
2. K. LeGuin, Ursula. *Atuan Mezarları*. Çev: Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis Yayınları, 1994.
3. K. LeGuin, Ursula. *En Uzak Sahil*. çev: Çiğdem Erkal İpek. İstanbul: Metis Yayınları 1995
4. K. LeGuin, Ursula. *Tehanu*. çev: Çiğdem Erkal İpek,. İstanbul :Metis Yayınları, 1996
5. Tolkien, J.R.R. *Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği*. çev: Çiğdem Erkal İpek. İstanbul:Metis Yayınları,1996.
6. Tolkien, J.R.R. *Yüzüklerin Efendisi: İki Kule*, çev: Çiğdem Erkal İpek, İstanbul: Metis Yayınları,1996.
7. Tolkien, J.R.R. *Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü*, çev: Çiğdem Erkal İpek, İstanbul:Metis Yayınları,1996.
8. Rowling,J.K, *Harry Potter ve Felsefe Taşı*. Çev:Sevin Okyay İstanbul :Yapı Kredi Yayınları, 2001.
9. Rowling,J.K, *Harry Potter ve Sırlar Odası*. Çev:Sevin Okyay İstanbul :Yapı Kredi Yayınları, 2001.

10. Rowling,J.K, *Harry Potter ve Azkaban Tutsağı*. Çev:Sevin Okyay İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.
11. Rowling,J.K, *Harry Potter ve Ateş Kadehi*. Çev:Sevin Okyay,Kutlukhan Kutlu İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.
12. Rowling,J.K. *Harry Potter ve Zümrüdü Anka Yoldaşlığı*. Çev:Sevin Okyay, Kutlukhan Kutlu İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.
13. Rowling,J.K. *Harry Potter ve Melez Prens*. Çev:Sevin Okyay,Kutlukhan Kutlu İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.
14. Rowling,J.K. *Harry Potter ve Ölüm Yadigarları*. Çev:Sevin Okyay,Kutlukhan Kutlu İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007.
15. Barrie, J.M..*Peter Pan*. Çev:Betül Avunç. İstanbul,İthaki Yayınları, 2001.

İkincil Kaynaklar:

1. Freud ,Sigmund.*Totem ve Tabu*.çev: K. Sahir Sel. İstanbul: Sosyal Yayıncılık–üçüncü basım- 1996.
2. Jung, Carl Gustave. *4 Arketip* . çev: Zehra Aksu Yılmaz, İstanbul: Metis Yayınları 2003.
3. Campbell , Joseph .*Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. çev: Sabri Günses, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2000.
4. Klein, Melanie. *Haset ve Şükran*. Çev:Orhan Koçak, Yavuz Erten. Ed:Saffet Murat Tura. İstanbul: Metis Yayınevi,1998.
5. Lukacs, Georg. *Roman Kuramı*. Çev: Cem Soydemir. İstanbul: Metis Yayınları, 2002.

6. Green, André. *Hadım Edilme Kompleksi*. Çev:Levent Kayaalp İstanbul: Metis, 2004.